

יובל

הראל

יובל הרצל ז"ל

נולד בירושלים

בד' בטבת התשכ"ג 30.12.62

נהרג במלחמת לבנון

בי"ט בסיון התשמ"ב 10.6.82

"והיה כעץ שתול על מים ועל
יובל ישלח שורשיו... והיה עלהו

רענן ובשנת בצורת לא ידאג

ולא ימיש מעשות פרי"

(ירמיהו י"ז, ח')

יובל שולח שורשים של אהבה

גם לאחר לכתו.

מעשיו והליכותיו

מהווים דוגמא לרבים,

שמעשיהם הטובים

לנצח

יהיו גם פירותיו.

תוכן:

5	..... שיר שכתב יובל
6	..... מילים שנכתבו באתר "יזכור"
7	..... דברי המשפחה
12	..... מכתבים מהחברים
15	..... סיפורו של השיר "ברית דמים" כפי שהופיע בתקשורת
19	..... מילות השיר
22	..... דרדורים לאחר מותו
27	..... מילים מאת תלמידות כתיב בביה"ס "דנה קסין"
28	..... מילים מאת הסטודנטית המנחה יפעת אושרי
30	..... צוואתו של יובל
31	..... סיכום

שיר שכתב יובל

דמעה

דמעה, דמעה פרוכה שירצה לעיטה
פילסה אה דרך
כאלו כמו הדמעה מחפלים את דרכנו.
מי שהולך את חוצה ומי שחוצר את נשאר
אהרבה זמן. גם הוצ יעלה היום, חזר,
אז נדע מיני.

הדמעה מפוסת דרכה.

האכרתי בשבילי אכיוון דרכי: ישנם אנשים,
חלבותי: טאה אהם. ישנם - שרע אהם,
ויש אף כאלה המחפלים את הטאה וגם את הרע.
אלוהים שגשמים נתן לנו היום יום, וחזר ייתן
את החזר. יש כאלה המודים או על כק,
ויש כאלה הדומים עוד ועוד: שהחזר יהפוק
אזיתתו - כאלה שלע ייצעו אף פעם די;
וישנם גם כאלה פשוטים, שאלוהים אמיות
את הדומים, אלוהים אמיות ביחד, מלה,
חמישים, מניין לו ארבעה.
ובעודי מסתכל על השמים העצולים,
מתחנן אללוהים שיתן לנו טאה אכל חותם
אנשים, מהדי שהולכים בדרכים אחרות.

מילים שנכתבו על יובל, מתוך אתר "יזכור" של צבא ההגנה לישראל

יובל הראל בן חיה ויוסף נולד בתאריך 30.12.1962 בירושלים ולמד בבית הספר היסודי על שם זלמן ארן. הוא סיים את לימודיו בתיכון "אורט נביאים" במגמת אדריכלות ובכל לימודיו קיבל ציון לשבח כתלמיד מצטיין וכאדם מיוחד. הוא שקד על לימודיו והתעמק בכל נושא שנלמד בכיתה.

יובל היה בוגר מבני גילו, "תולעת ספרים" וידען בתחומים שונים, נער שנהנה ממסיבות, משירים ישראלים, מטיולים ברחבי הארץ, מצילום ומסתם השתובבות. הוא היה יפה-תואר, יפה-נפש, ותמיד עמד במרכז העניינים: היה חבר במועצת התלמידים, כותב העלונים ומחבר השירים לחגיגות ולמסיבות בבית-ספרו, אחראי לציורים ולעבודות האומנות שקישטו את בית-הספר, בדחן שידע תמיד להצחיק ולשמח את חבריו לכיתה, מרצה בענייני דת, מוסר, ארץ-ישראל ועם ישראל. בשיעורי החברה נהג בצניעות בלי להתפאר בהישגיו השונים. כך חונך בביתו - לאהבת הארץ והעם, לאהבת האדם, להגשמה ולעשייה.

את שעות הפנאי הקדיש להדרכה בתנועת "המחנות העולים" שהצטרף אליה בגיל שלוש-עשרה.

במהלך פעילותו בתנועה התאהב יובל בסיגל, שהייתה גם היא חברת "המחנות העולים". יובל אז היה תלמיד כיתה י"א והוא חשש שקשר זה יפגע בלימודים, אך לאחר ששוחח עם המחנכת שלו, שהרגיעה אותו, הוא דיבר גם עם הוריו, שהיו לו לחברים והם הביעו את הסכמתם ולא ראו בכך בעיה.

יובל גוייס לצה"ל במחצית ינואר 1981 והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות ותקופת ההכשרה בקיבוץ "אלרום" נשלח למשימות של ביטחון. גם במסגרת הצבאית בלטה לעין כול דמותו המיוחדת והוא השכיל לרקום קשרי חברות אמיתיים עם חברים ליחידה וגם עם מפקדים. בזמן מלחמת "שלום הגליל" ניהל יומן ותיעד במילים ובתצלומים את כל האירועים והפעולות שבהם נטל חלק. בתאריך 10.6.1982 נפל יובל בקרב בלבנון והובא למנוחות בבית-הקברות הצבאי בהר-הרצל. השאיר אחריו הורים ואח.

המשפחה מספרת על יובל

דמותו של יובל מפי אמו חיה:

יובל נולד לאחר 7 שנות ציפייה. אמו חיה מספרת שלפני הלידה עבדה כמטפלת בקיבוץ "בית גוברין" ושם טיפלה בפעוט מיוחד בן שנתיים שניכרו בו תכונות מיוחדות ותבונה לא רגילה. שמו היה יובל. הוא גם היה התינוק הראשון בקיבוץ. חיה ידעה כי תקרא כך לבנה. כבר בגיל יומיים הגיב יובל בערנות לסביבה, פקח את עיניו והביט לצדדים בסקרנות. הוריו הרגישו שהוא מיוחד. הוא התפתח מהר, אולי מהר מדי... הלך בגיל 11 חודש, תיקשר ודיבר בגיל צעיר.

בגן בלטה היצירתיות שלו ובבית הספר – אהבתו ללימודים ולמוריו. אף פעם לא התלונן והיה מקובל ואהוב על חבריו. היה בוגר ושימח את הוריו שיצאו מאושרים מכל אסיפת הורים.

יובל זכה מספר פעמים באות התלמיד המצטיין של מחזורו, כאשר כל תלמידי הכיתה מלבדו הצביעו בחשאיות עבורו. 34 פתקים עם שמו הופיעו בספירת הקולות מתוך 35 התלמידים, בעוד שהוא הצביע עבור חברו אלישע.

יובל נתן מעצמו לאחרים ודאג לכלל. הוא התנדב עם תלמידים עולים חדשים, נסע מרחק רב ולא וויתר על הפעילות גם במזג אויר סוער. תמיד הגיע בזמן כי ידע שמחכים לו והוא לא יגרום אכזבה לאף אדם.

בחופשות מבית הספר תמיד מצא עבודה למרות שזה לא היה נחוץ כלכלית. הוא לא אהב לקבל ללא תמורה, השקעה ונתינה מצדו.

אחת האהבות הגדולות של יובל הייתה ארץ ישראל. הוא אהב לטייל בה ולצלם אותה, הוא הוקסם מנופיה ומההיסטוריה ששזרה בה.

בבית הספר התיכון למד ב"אורט" שבירושלים. הוא אמר שהוא "מאושר" ללמוד שם. במגמת אדריכלות הוא הצטיין. הוא הכין את עבודותיו עד השעות הקטנות של הלילה, כשברקע מתנגנת מוזיקה ישראלית טובה שאהב.

יובל מצא זמן לכול: לעבודה, ללימודים, לחברים ולמשפחה. הוא היה בן ואף חבר לחיים להוריו, התייעץ אתם בכול והקשיב לדעתם.

את התיכון סיים בהצטיינות ויצא מיד להכשרה בקיבוץ "לוחמי הגטאות". הוא היה גאה להצטרף לנח"ל כמו הוריו ואהב את האדמה. לחברו, שהתקבל איתו לקורס טייס שעליו וויתר אמר פעם: "אני באתי מהאדמה ואני חוזר לעבוד אותה". הוא היה גאה להיות חייל ואף פעם לא התלונן למרות שהיו גם ימים קשים. להוריו תמיד כתב במכתביו: "אל תדאגו, הכל פה בסדר".

מילות פרידה של אמו בספר שיצא לזכרו:

יובל, יובל יקר שלנו - של אבא, אמי, סילי וסלי, האב מאן אהאמין. כיצד
האכת מאתנו מבלי לומר שמוך כיצד אפשר לכתוב על בן יקר כל כך,
שנקטל כאשר עדיין הכול היה מונח לפניו? אנו מספרים אהאמין שלא נראה
אותך יותר. השלשום אציק הולכים ואלופים מיום ליום. אנו פוזרים
ומתפללים להתנהל הכבוד הראוי לך, אהמטיק בצרכי, בה היית פוצה אראות
אותנו.

יובל, נשאנו מיותרים וכואבים. עוד מעט תחלוף שנה, השנה הקשה ביותר
עבור כולנו. תמיד ננצור בליבנו נפש אהובה שכל כך אהבה
אימא

אביו של יובל כותב עליו ונפרד ממנו:

לחיות בלי יובל...להמשיך ולהתקיים עם המחשבה שלא אראה אותך יותר.
להמשיך לחיות ולשאת את המשא הכבד של הצער האין סופי על אובדןך...

אני ממאן להשלים, אולם ככל שעוברים הימים הדבר נעשה מוחשי יותר וחונק.
הגעגועים והכיסופים אליך גוברים. בכל אשר אפנה דמותך ניצבת לנגד עיני.
חסרוך מותיר אחריו ריקנות וחידלון. החיים קיבלו תפנית ושמחת החיים
נמוגה. גאוותי על שהיה לי בן, ידיד ורע כמוך נשברה, ועל הכל משתלטת
הרגשת אין אונים, מלווה במסתרים בבכי חרישי.....

היית לי הטוב שברעיי. אושרי לא ידע גבול כשהיית מגיע לחופשה. היינו לובשים
אז בגדים זהים ויורדים העירה לקניות וסידורים. התגאיתי בך על היותך נח"לאי
בן נח"לאי ונהניתי מכל רגע במחיצתך. שררה בנינו הרגשת שלמות.

באותו יום מר בו הגיעתני הידיעה על נפילתך, בהיותי בגזרה המערבית
[במלחמה], חשתי כיצד נעקר חלק מגופי ומנשמתי – לאבד לנצח את בני בכורי
ואת הטוב שברעיי. היית בן נאמן. אהבת את הבית ולא חסכת מאמץ ליצור
קשר מתמיד עמנו. ובבית עצמו – בכל פינה ניכרות ידיך האוהבות – בסידור,
בתיקון ובטיפוח.

הצטיינותך בלימודים הייתה תוצאה של גישה רצינית לנושא והשקעה רבה.
חברותך בתנועת "המחנות העולים" העניקה לך שמחת חיים ובשלב מאוחר
יותר, כחבר גרעין של התנועה, האמנת בדרכה ושאפת להגשים אותם ערכים
עליהם חונכת.

היית אדם יוצר. גם כששכבת על הספה, לכאורה באפס מעשה, גם אז יכולתי
לחוש כיצד ראשך עובד, מתכנן. היום כשאני עובר ומעיין בכל המכתבים
והרשימות אותם השארת אחריך, אני משתאה כמה הספקת בחיך הקצרים,
וכמה תכניות היו לך עוד להגשים. מכל זה נשארו שברון-לב וזיכרונות.

החיים חננו אותך בהרבה דברים טובים. אתה בדרכך המיוחדת ידעת להעביר
דברים אלה גם לאחרים. אני יודע שכל עוד חי מישהו מאלה שהכירוך והיו
קרובים לך, יישאר משהו חי גם ממך.

אבא

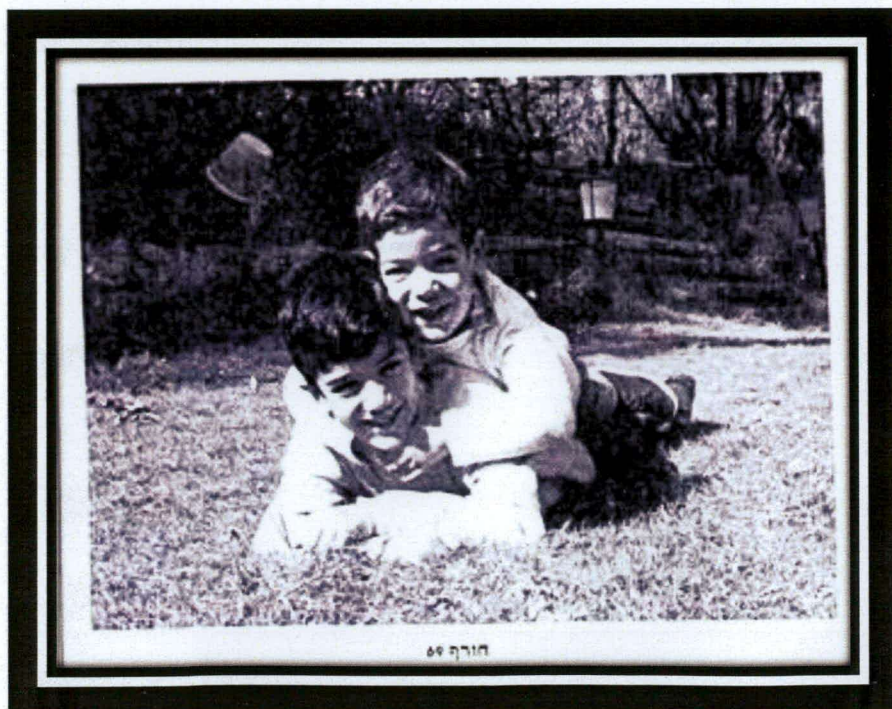
מילות פרידה של האח אמיר:

יובל, אני יושב כעת בחדר. מסביב נמצאים דברים של שנינו, דברים שאהבת, דברים שלך. כותב לספר שאבא ואימא מתכוננים להוציא ספר לזכרך. כן אח, הם לא שכחו ולעולם לא ישכחו מה היית בשבילם: נשוא גאוותם ותקוותם. מתבונן בהם ורואה אותם נושאים את כאבם עמם, כאב שמתערבב ברגשות געגועים חזקים לראות אותך שוב. מנסים להתגבר על כאבם ועושים זאת באצילות. אני חש שאתה רואה אותם, גאה בהם ובעמידתם האיתנה שאולי באה מתוך מחויבות מסוימת למה שהיית וסימלת בחייך. אולם לפעמים אני נשבר בעומדי מולם, כשהם מנסים להסתיר את הדמעות ולעטות ארשת פנים "נורמלית".

חיים עם האדם הקרוב אליך ביותר אי אפשר לסכם בכמה שורות: את כל השעות בהן בילינו יחד, את השיחות לתוך הלילה, הכיף שהיינו עושים והזיכרונות שהם בעיקר דברים שבלב ושקשה להעלותם על הכתב.

יושב כעת ובוכה, כואב את הרגע משום שאינך אתי עוד, כואב בדמייני מה יכלו להיות פני הדברים אילולא נפלת. אולי זה אגואיסטי לומר, אבל אני כואב גם על מה שהחמצתי: חיים במחיצתו של אדם אהוב, מבין, חבר, אח – אולי זה כבר אומר הכול.

אמיר

חברים מספרים

יום שישי — 11.6.82, אי"שם מעבר לגבול

חיה, יוסי ואמיר היקרים,

לא מבינים ומסרבים לעכל את הודיעה המרה על יובל. יובל שלנו איננו עוד. ההודעה הקצרה והיבשה ברדיו על מותו של יובל מגוללת מאחוריה סיפור של עשרים שנות אושר ויצירה, שיוכל בדמותו הדומיננטית והפעילה סימל לנו. יובל, שמשך אותנו אחריו ברגעים הקשים, וידע להיות חבר למופת במסגרת המשוחפת שלנו. יובל — בעל העיניים השחורות והצלולות, עיניים אשר נסגרו ולא יפתחו עוד — יחיה בלבנו לנצח.

אך מהן מלים לעומת רמעותינו ורגשותינו. יחכן, שמכתב זה מהווה גם התפרקות של רגשות. אך מעל לכול מנסים אנו לעודד ולחזק את ידיכם, למרות שאנו עצמנו לא מבינים, לא קולטים את המציאות האכזרית, שהגורל הכתיב לנו. ולבסוף, בקשה לנו אליכם, חיה ויוסי, היו חוקים והיו איתנים למעננו. למען אמיר שלכם ולמען כל אלה המוקירים את זכרו.

מאחיו לקרב: איל, משה, יוסי, רוני, עופר,
שמוליק, ואיר וראובן.

יום ראשון — 13.6.82

יובל של סיגל

תמיד כשאנו מספרים אהוב, בן, חבר, מן הטבע שנוכח ונספר במעלותיו. היום אני עומד כאן, ואיני יכול שלא לספר זאת, כך בדרך כלל נהוג, אך אני עושה זאת כיוון שאני חייב. יובל שלנו הוא התגלמותה של שלמות. אין דרך אחרת לומר זאת. יובל הוא רק מעלות. ישנם הטוענים, כי לא אפשרו הרבה, אולם יובל של סיגל הוא יוצא מן הכלל. יובל הוא אהבת האדמה, הארץ והעבודה. הוא ציונות וחלוציות, שאין להפריד ביניהן. חבר שמספרים לו הכול. אחר שתמיד ידע לומר ולחגג משהו. ברגע של עצב או ברגע של שמחה. יובל צוחק כשעצוב, ומקל בכך על הכאב. ההומור שלו משולב ברצינות, רצינותו משולבת בהומור. יובל שלנו זו הצטיינות טבעית, זה להיות תמיד ראשון — הטוב ביותר, גם כשאינו שואף לזה, גם מבלי שירצה בכך, כי כך הוא יובל... יובל של סיגל... יובל שלנו — יובל שלי. הוא מעבר לבן יחיד יקר, מעבר לחבר הטוב ביותר, מעבר לחיבור. תמיד אמרת, שדווקא הטובים הם אלו שנוסלים — לא היית צריך להוכיח זאת. יובל!

למה נפלת, יובל של סיגל?

דורון.

שני המכתבים הבאים נכתבו על ידיו סרן ששון רחבי, מפקדיהפלוגה, בה שירת יובל

יום חמישי — 17.6.82

ליוסי, חיה ואמיר הראל,
המון-המון שלומות.

אני יושב שעות שלמות וחושב עליכם ועל יובל שלי, שכבר אינני. קשה לי לשכנע את עצמי, שזוהי המציאות. זהו, נעטרך כנראה לנסות ביחד, נדבר עוד הרבה ונספר ביובל. אני לכם ואתם לי מכטיח אני לכם ברגעים קשים אלו. שיוכל ימשיך לחיות ביננו לעולמים.

כאחת משיחותיי עם יובל, אמרתי: "יובל אתה יודע מה אני רוצה?... שיהיה לי ילד במורך". הוא הרכין ראשו והסמיק.

בתקווה שאתם עדיין חזקים, מקווה מאוד לראותכם
דיש חמה יחמה והמון נשיקות ועידוד לסיגל.

ששון.

אפריל 83

למה? יובל, למה?

יובל,

ראה איזה אכסורה, בוחבים לזכרך ספר, פשוט ספר, הקיץ מתקרב, אפשר להשתגע... לפני שנה הכול היה שינה, הקרניים האביביות האלה מזכירות לי, זה היה רק לפני שנה.

ישבנו אתה ואני, ודיברנו לנו במיסקדת-הפלוגה, כשאותן קרניים שלונת משלומות את החסאורה לשיחה.

והיום לאורן של אותן קרניים אביביות,

אני יושב וכותב לספר, לנייר, לדפים.

הייתי רוצה לזרוק את מבשיר הכתיבה,

ולא להאמין שזה אכן קורה.

נמאס לי לומר, אבל — זוהי המציאות.

הרשה נא לי, יובל, להרהר במשפטים שלנו מאותה שיחה:

אמרת — "אתה יודע, המים, יש ביננו המון מן המשותף" —

אמרת — "אני לא חושב כמון, אנחנו שונים" —

אמרת — "אם כך, אתה לא מכיר אותי מספיק" —

אמרת — "אולי..." —

אמרת — "לאחר שאתה לא תהיה המים, ואני לא אהיה תחת פיקודך" — ניפנש, והראת, כמה

שאתה טועה" — אמרת.

אבל למה לא עמדת כריבורך, יובל? למה לא הוכחת לי שאני טועה? למה?

ששון.

שליה — ספטמבר 80: בשורה העליונה משמאל יוסף (ספי) באשר, דיל בשורה האמצעית משמאל לימין — שמואל (שמולוק) מימרן, דיל יובל דיל ושלמה (מושלז) כהן דיל

מכתב שנשלח למשפחה ע"י מפקד הגזרה בה נהרג יובל:

צבא הגנה לישראל

יחידה ד.צ.

ס"ר סג"ר

6 יר"ד

למפקחת הראל היקרה,

ביום חמישי י"ט בסיוון ה-10 ביוני תש"ב נפל בצמח יובל הראל הי"ד, בפרבות מלחמה "מלוח הגלילי" שבה יצא צה"ל למבצע את ארגוני המחתולים ואת האו"יב הסורי שבתן להם את יובל הי"ד נפל בגזרת הלחימה הסדורה באזור הבדר לכיוון כהירוק לחם כיהודה שמה היסב את ידיו התוחמים על אפני הגליל וקמדה במקודה להשמידם.

יובל הי"ד פרק באומנה ובמסירות רבה במסגרת היחידה שבה ראה לחם את ברדה ה"מגלי והחריב".

חיילי היחידה היחידה ומפקדיה הכובדים ראם נבסרל יובל הי"ד.

יום סרב סג"ר, ס"ר א"ל
היחידה
מספר
6/1/82

מתוך העיתונות והתקשורת:

יובל הראל והשיר "ברית דמים"

לעמית¹¹, מדריכי סיורים בירושלים שנוהגים להדריך גם בהר הרצל, מוכרים קבריהם של שני חללי מלחמת לבנון הראשונה שנושאים שם זהה – יובל הראל, שניהם תושבי שכונת תלפיות בירושלים. ערב יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התקשרתי ליוסי הראל, אביו השכול של יובל, וביקשתי ממנו לספר את הסיפור הייחודי הכרוך בשמם הזהה של שני הנופלים, מועדי נפילתם והלוויותיהם, והרי הוא לפניכם:

יובל הראל השריונר, נהרג במלחמת לבנון הראשונה ביום רביעי, 8 ביוני 1982. הוריו, מרים ויחזקאל, התגוררו בשכונת תלפיות בירושלים. באותה שכונה התגוררה משפחת הראל נוספת וגם להם בן בשם יובל. יובל השני שירת בגרעין נח"ל בקיבוץ "לוחמי הגטאות", התגייס ונלחם אף הוא במלחמה.

ביום חמישי, 9 ביוני 1982, קיבלו הוריו של יובל השריונר את בשורת האיוב, לפיה בנם נהרג במלחמה. ביום שישי התקיימה בהר הרצל הלווייתו של יובל. אלא שללוויה זו הגיעו גם חבריו לגרעין של יובל השני, בנם של משפחת הראל השניה, יוסי וחיה. החברים אמרו כי הגיעו ללוויה משום ששמעו ש"יובל הראל מירושלים" נהרג וסברו כי מדובר בחברם לגרעין.

ההורים השכולים הבחינו כי בהלוויה משתתפים אנשים שאינם קשורים לבנם ותהו שמא מדובר בטעות בזיהוי החלל. לאחר בירור מהיר הסתבר כי אין טעות וכי בנם הוא ההרוג, וההלוויה המשיכה במסעה.

אלא שבאותו יום ו', 10 ביוני 1982, נהרג בקרבות בלבנון גם יובל השני, בנם של יוסי וחיה הראל. יוסי, אביו של יובל, שירת באותה תקופה כקצין מודיעין, והוא הוסע לביתו מלבנון. בה בעת, לביתו בשכונת תלפיות הגיעו אנשי קצין העיר להודיע לאשתו חיה את הבשורה המרה על נפילת בנה יובל.

חיה סברה שהחיילים התבלבלו. היא אמרה להם שחייל בשם יובל הראל אכן נהרג, אך אין זה בנה. היא הפנתה אותם לקצה השני של השכונה, לביתם של מרים ויחזקאל הראל, אך החיילים אמרו לה שלא נפלה טעות וכי גם יובל הראל זה וגם יובל הראל השני, שניהם נהרגו.

לאחר היוודע הבשורה המרה הגיעו לביתם של יוסי וחיה חבריהם, מגי ושלום באשר. בנם, ספי באשר, שירת ביחד עם יובל, בנם של יוסי וחיה. ספי גדל עם יובל בשכונה והשניים היו חברי נפש, למדו יחד, שיחקו, הלכו ביחד לגרעין נח"ל והתגייסו ביחד. כאשר נודע כי יובל הראל מהנח"ל נהרג, הגיעו הוריו של ספי לבית הוריו של יובל כדי להיות עמם.

מגי תהתה, שמא מדובר בטעות ויובל לא נהרג, שהרי כיצד ייתכן שמשוהו כזה יקרה וספי, או מישהו אחר, לא יעדכן אותם או יודיע להם? באותו שעה מגי ושלומי טרם קיבלו את הידיעה המרה, שגם בנם ספי נהרג עם יובל!

יוסי הראל שבתפקידו הצבאי היה קצין מודיעין היה בקשר עם קצין העיר. באותו היום קיבל את הידיעה על כך שגם ספי נהרג, אך נאסר עליו לספר על כך שכן קצין העיר עדיין לא קיבל אישור להודיע למשפחה. כך ישבו הוריו של ספי באשר בביתם של חבריהם השכולים, כשכל הנוכחים יודעים שבנם ספי בין ההרוגים, אך איש אינו רשאי לספר להם.

ליבו של יוסי הראל דאב בראותו כיצד הוריו של ספי משתדלים לעודדו, בשעה שאינם יודעים את אשר הוא כבר ידע. ביום ראשון הייתה אמורה להתקיים הלווייתו של יובל, ובאותו הבוקר פרסם העיתון "דבר" את הידיעה שגם ספי נפל בקרב. בשעה 8:30 קיבל קצין העיר את ההודעה הרשמית על נפילתו של ספי וניתן האישור למסור להוריו את הבשורה המרה.

יוסי הראל סיפר שבאותו הבוקר התקשר אליו קצין העיר ואמר לו שהוא מתקשה להשיג את הוריו של ספי. "אמרתי לו שבשעה 11:00 צריכה להתחיל ההלוויה של בני, יובל, והם לבטח יהיו שם והוא יוכל לבשר להם".

בהלוויה ניגש קצין העיר ליוסי הראל וביקש ממנו להצביע על הוריו של ספי. קצין העיר פנה אל מגי ושלומי וביקש לשוחח עימם בצד, שם התבשרו על נפילת בנם. "את הזעקות שנשמעו שם אני לא אשכח לעולם" אומר יוסי. מגי ושלומי לא הסכימו לנסוע לביתם והתעקשו להישאר בהלוויה ועם יוסי וחיה.

בהלוויה הלכו ההורים השכולים, הראל ובאשר, חבוקים. בסוף הלוויה עמדה מגי, האם השכולה הטרייה, מול הקהל ו"הזמינה" את המלווים להלוויית בנה, למחרת. באותו יום ארוך, שבו נקבר יובל הראל, התקיימו בהר הרצל לא פחות מ-16 לוויית. במהלך ההלוויה ניגשה מגי באשר לאחראי וביקשה ממנו "לדלג" על קבר אחד, זה שליד יובל, ולהשאירו פנוי עבור בנה. למחרת התקיימה הלווייתו של ספי והוא נקבר ליד חברו יובל. "היו המונים, לא פחות מאשר בלוויה של יובל" אומר יוסי.

כשנה לאחר מכן צלצל הטלפון בביתו של יוסי הראל. הדובר הזדהה בשם אבי הראל. השניים לא הכירו אחד את השני. אבי סיפר ליוסי שיש לו שני בנים וכי

התרגש מסיפורו של בנם, והחליט שאם ייוולד לו בן נוסף יקרא לו בשם יובל.
אבי הראל הוסיף כי בן נולד לו וכי הוא מבקש להזמין את האב השכול יוסי
לבריתו של הבן הנולד, לשמש כסנדק.

יוסי הראל הגיע לברית ושימש סנדקו של יובל הראל התינוק החדש. אחיה של
האם היולדת היה דן סממה, אז שליח המגבית בלונדון. הוא נפעם כשראה את
יוסי מחזיק בחיקו את יובל הראל התינוק. דן פנה לעמיתו, שליח נוסף של
המגבית – יאיר רוזנבלום וזה הלחין לחן. שליח נוסף, עמנואל צבר, כתב מילים
לשיר שנקרא "ברית דמים".

ברית דמים

מילים: עמנואל צבר

לחן: יאיר רוזנבלום

ביצוע: מירי אלוני

על דעת המקום ועל דעת הקהל

רכבנו סופה וגם סער,

בוטחים,

"אל תשלח ירך אל הנער".

ובשיבה של מעלה ובישיבה של מטה

עוד זה מדבר וזה בא.

הלילה ההוא, ייקחה האופל,

הלילה ההוא בא.

למודים ושבעים, יודעים את השעה

שעטו הראלים, יובלים,

חיילים,

לבנון ושריון וקול שובר ארזים.

ובישיבה של מעלה ובישיבה של מטה

עוד זה מדבר וזה בא

הלילה ההוא, ייקחהו האופל,

הלילה ההוא בא.

בלילה ההוא, אימא, הראל לקינות יובל.

עוד זה מדבר וזה בא, אימא,

יובל על במותייך חלל.

בלילה ההוא, אבא, הייתה צעקה גדולה.

עוד זה מדבר וזה בא.

הראל גם יובל, יובל גם הראל,

ועיר תלפיות שכולה.

ובישיבה של מעלה ובישיבה של מטה

עוד זה מדבר וזה בא.

הלילה ההוא, ייקחהו האופל,

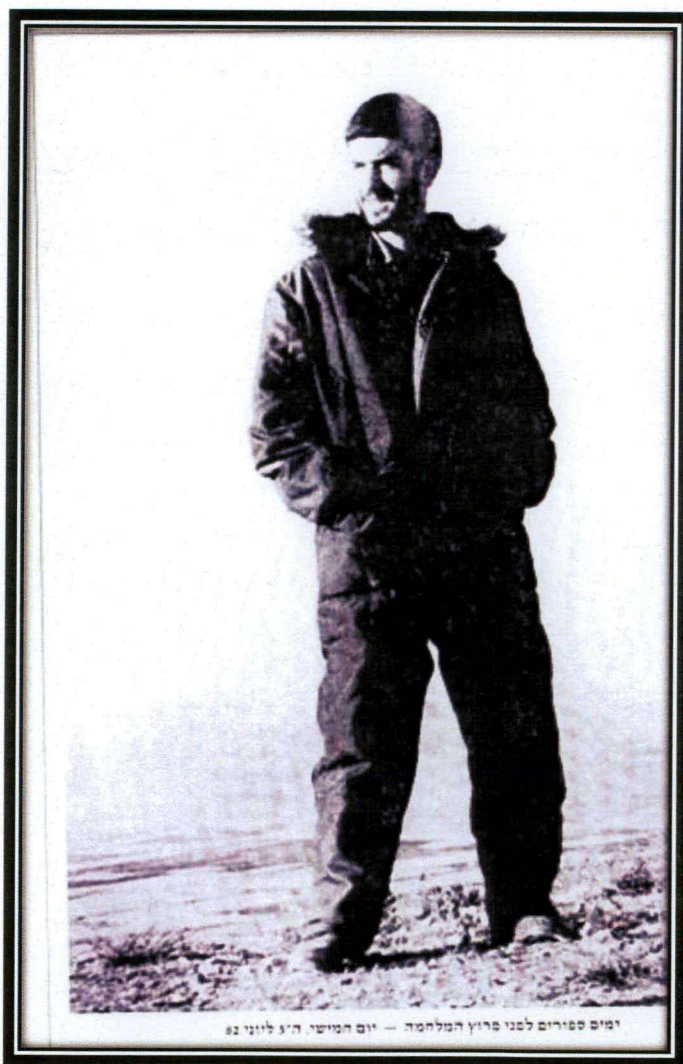
הלילה ההוא בא.

תלפיות לך ארצי, הראלים בשערך,

ברית דמים, ברית עולם בבשרך.

את אימת הימים ינחמו ילודיך

ואת בדמיך חיי.

הרהורים לאחר מותו

בגיל 16, מספרת אמו, עבר יובל חוויה לא נעימה שהטרידה את מנוחתו. יום אחד הוא חצה כביש בריצה ולא די בזהירות. עבר שם נהג שכמעט פגע בו, ובמקום להרגיע את הנער הוא בחר לצעוק לעברו מילים קשות שנחרטו בזיכרונו ובלבו. אותו נהג, שייתכן שהיה בן מיעוטים, צעק לעברו שהוא לא ימות עכשיו תחת גלגלי מכוניתו, אלא בגיל 19, בצבא.

יובל סיפר את הדברים לבני משפחתו ונראה שהם לא נשכחו מלבו.

אמו היה מספרת שביום הולדתו ה-19 הוא הגיע באופן מפתיע למקום עבודתה, ניגש אליה וקרא: "אימא, בואי". "לאן?" היא שאלה. "לחגוג את יום הולדתי ה-19. אבא ואמיר מחכים לנו בחוץ". היה מיהרה לעברו בשמחה ובשעה שיצאו מהמקום הוא הוסיף: "את רואה, אימא, הקללה בוטלה. הנבואה לא תתקיים, אני בן 19!"

מספר חודשים לאחר מכן מצא את מותו בקרב.

טיול לרובע היהודי

במהלך טיול כיתתי אל הכותל התיישבו התלמידים על המדרגות המובילות אל הרובע היהודי. המחנך רצה לצלם אותם תצלום כיתתי אך לא מצא את יובל. הוא כנראה התחמק מהתצלום כמו שכרח מאור הזרקורים בענווה שלו. כששאל המורה היכן הוא, ענו חבריו "יובל תמיד נמצא שם למעלה". זה הפך למעייין סיסמא אודות יובל בכיתתו. בתמונת המחזור הכיתתית מול הכותל, יובל לא מופיע. רק לאחר מותו סיפרו את הדבר לאמו וראו במילותיהם משמעות נוספת.

עיניים שלי

(או כמו שסבתא נהגה לקרא לו – "עיוני")

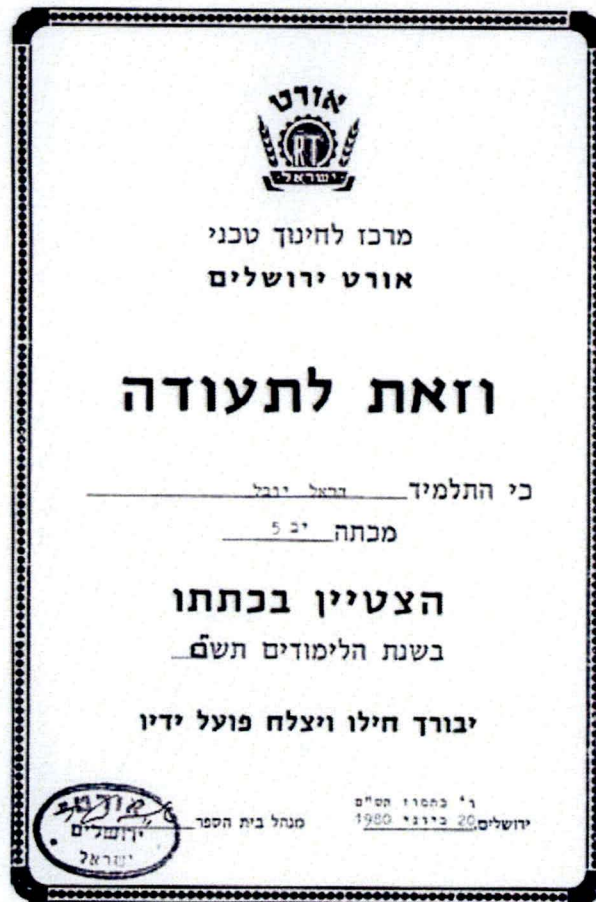
בילדותו, סבתו שהלכה ואיבדה את ראייתה, הייתה צריכה לעבור ניתוח עיניים. כשהוא שמע זאת הוא ממש ביקש והתחנן אל אמו שתאפשר לו לתרום לסבתא עין משלו.

מזרה שלימדה אותו סיפרה:

גידלתי הרבה ילדים ותלמידים אבל היה לי תלמיד אחד, שלהיכנס לכיתה זה היה – קודם לכול להביט בעיניו. אף פעם לא עשה משהו אסור או מנוגד לדרך הישר, ילד של נחת, חביבם של כולם. "בפירמידה יש קצה למעלה, ברור שיוכל יהיה שם".

פעם אחת עשה מעשה של שובבות, כעין הפגנה בבית הספר. המנהל קרא לו ושאל אותו איזה עונש, לדעתו, מגיע לו. יוכל הציע שבית הספר יקנה צבעים והוא וחבריו יצבעו את מגרש בית הספר, וכך היה.

דברים שכתבו רוני אבן עזרא וניצן שושן – תלמידות כיתה י

בבית הספר "רנה קסין":

הגענו לבית של חיה אמו של יובל. היא החלה לספר לנו את הסיפור של יובל, והחיים אתו ואחריו. ככל שהשיחה התפתחה, הבנו את הסיפור שעומד מאחורי האיש המופלא הזה, יובל הראל, וגם את הרקע המכובד שעומד מאחורי אמו חיה.

שני האנשים המדהימים הללו הם אנשים שרק רצו ורוצים להעניק ולתת מעצמם כמה שיותר לסובבים אותם.

חיה סיפרה לנו על מקרה שקרה לה עם יובל:

יום אחד זימנו אותם לבית הספר "אורט נביאים" לאסיפת הורים, וכשהגיעו למקום הבינו שמדובר בפגישה פרטית שנועדה לשכנע את יובל להצטרף למגמת האדריכלות בבית הספר. מנהל ביה"ס ומנהל המגמה רצו את יובל בין תלמידיהם בגלל שיוכל היה ידוע בידי הזהב שהיו לו ובכישרונו הגדול.

המנהלים הצליחו להקסים את יובל בנפלאות המקצוע, ואכן יובל הצטרף למגמה זו. במסגרת המגמה יובל בנה מגוון בניינים ומודלים.

המפגש הזה גרם לי לרצות להיות מעורבת יותר בקהילה שאני חיה בה. למדתי שגם הדברים הקטנים שעושים למען אדם אחר יכולים להשפיע.

זה היה מפגש אינטנסיבי שהועבר בו המון מידע על אדם, שמילים לא יכולות להספיק לתאר את כל המעלות הטובות שהיו בו. הוא עורר מחשבות – אם היה בחיים מה היה עושה – וידיעה, שאם היה חי בנינו, בוודאי היה בעל תפקיד משמעותי ובעל חשיבות רבה לחברה.

דברים שכתבה יפעת אושרי, סטודנטית לתואר ראשון:

כשחושבים על יובל אי אפשר שלא לחשוב על שלמות. גם כיום, 31 שנה לאחר מותו, ניתן לחוש את ההשפעה שלו בתחומי העשייה והנתינה ואת תרומתו לסביבתו ולעולם. זכיתי להכיר את אמו, משפחתו וחבריו. זכיתי להשתתף השנה באזכרה שלו ופגשתי פסיפס שלם של אנשים מכל הסוגים ומכל גוני הקשת, שמהצד נראים זרים ושונים, אך יובל היווה עבורם גשר לקשר והוא גרם לכולם להתחבר ולמצוא את המשותף.

מצאתי את עצמי מתחבקת ומזילה דמעה עם אנשים שאך זה הרגע הכרתי, קרובי משפחתו וחבריו, וכל זאת לאחר מותו!

איזה מין אדם מותיר כזה רושם וכזאת תחושה של חיבור 31 שנה לאחר מותו?

רונית, חברתו לגרעין לוחמי ת"ן רואה בזה שליחות וקיום של כמין נדר. מבחינתה הוא לא רק חבר אלא גם אח. וכך, גם אמו חיה היא לא רק אימא של יובל, אלא כעין אם של כולם. רונית מספרת שבעת שירותה הצבאי בנח"ל חשבה לעזוב את הגרעין, אך יובל שכנע אותה לשוחח על כך עם אמו ולהתייעץ אתה לפני שתקבל החלטה, והיא זו שגרמה לה לשנות את דעתה ולהישאר. בסופו של דבר, היה זה צעד גורלי. רונית נישאה כעבור זמן לחבר הגרעין ונשארה מחוברת עד היום לחברים, שהם כעין משפחה ששומרת על קשרים כמעט יום-יומיים ונפגשת באירועים, טיולים ובשמחות מספר פעמים בשנה.

אני ממשיכה להרהר עם עצמי. מה נגע לליבי במפגש ובהיכרות עם זכרו ומשפחתו של יובל?

מה גורם לי להעריץ את דמותו ולרצות להיות חלק מהמפעל הגדול הזה שהוא הותיר?

יובל, שהיה מוכשר מכל כך הרבה בחינות, שמר תמיד על ענווה. ידע לתת יד לחלש ולאדם שהיה זקוק לעזרה, לאדם זר שבא מולו עם סלים כבדים. הוא היה יורד ומנקה את הגינה הציבורית סביב הבית, כאילו אלו תפקידו ואחריותו. מעולם לא הרגיש קיפוח או ניצול כשעשה טוב לאחרים בלי לקבל תמורה. הוא אהב אהבה שאינה תלויה בדבר ולא ציפה לכבוד. להיפך, הוא ברח ממנו. גם המצוינות שאפיינה אותו לא גרמה לו לשכוח מהיכן בא, את חבריו ומשפחתו.

כשאני רואה לנגד עיני את דמותו, אני יכולה שלא לחוש כמה זה נוגע בי, ועולות בי תהיות: האם אני מממשת את יכולותיי? איזה חותם אשאיר לאחר לכת? האם אני קשובה מספיק לסביבה שלי? לאוהביי? למשפחתי? לאנשים שאני פוגשת בדרכי ובחיי? האם זה המקסימום שאני מסוגלת לו?

אני מביטה בחיה אמו, שלמרות אבלה הכבד ממשיכה לחיות ולהוסיף חיים וטוב לאחרים. היא מלאת אהבה, תומכת, עוזרת, מתנדבת בארגוני סיוע ותמיכה, מאירה פנים לכל אדם, קשובה ומעודדת. למרות שאיבדה את בנה, היא ממשיכה להיות אימא לאמיר אחיו הצעיר וגם לכל מי שנקרה בדרכה וזקוק לתמיכה.

אני מבינה פתאום כמה כוח קיים בתוכנו. צריכים רק להביט פנימה ולהאמין שהכול אפשרי והשמים הם הגבול.

בעקבות ההיכרות עם יובל ומשפחתו אני רוצה להיות אדם טוב יותר, לתרום ולתת ללא כל רצון לקבל בחזרה. אני רוצה לדעת שעשיתי כאן בעולם ככל יכולתי, לא רק לעצמי ולסביבתי בדור הזה, אלא גם לדורות הבאים.

צוואתו של יובל

שאלנו את חיה, אמו של יובל, מה לדעתה יובל היה אומר לנו היום לו יכול היה לדבר. מה הייתה צוואתו?

והיא ענתה:

הוא היה רוצה שנזכור מי אנחנו, מהיכן באנו ולאן אנו הולכים, שנשאב כוחות ונצעד לעבר המטרות שלנו, שנעשה טוב בעולם, שנשמור על עצמנו ונזכור תמיד שמחכים לנו בבית ושאוהבים אותנו בכל מחיר ללא תנאי; שנחשוב על השורשים שלנו ומה אנחנו משאירים אחרינו; שנהיה בני אדם; שלא נריב ולא נכאיב לאחרים; שנבחר בטוב.

אני מוצאת קשר בין הדברים הללו לבין תורתו של הרב קולונימוס קלמן הי"ד, שנרצח בשואה ביחד עם בני משפחתו ועם תלמידיו שהיו לו כבניו. המוטו המרכזי בחינוך שלו היה להחדיר למודעות הילדים שהדבר החשוב ביותר בעולם הוא לעשות טוב למישהו אחר.

מילים אחרונות

יש אנשים שעבורם יום הזיכרון הוא לא רק יום בשנה,

גם לא שנה בחיים.

הוא כול החיים.

יש אנשים שאיבדו את היקר מכול, ואת כל היקר להם.

להם אנו מקדישים את החוברת הזו, כדי שנוכל "להעביר את זה הלאה":

אליכם,

לדורות הבאים,

לעולם.

מקווים שתמצאו את החיבור עמוק בלבכם,

שתתחברו ללב הגדול שממשיך לפעום

גם אחרי שהלב הקטן והאנושי נדם;

ולמרות הכאב נצליח להחיות אותו בתוכנו,

בחיים שלנו, במחשבות, במעשים וברצון

להפוך את העולם למקום טוב יותר

ולהוסיף בו אור.